

Rådet for psykisk helse

Postadresse: Postboks 817 Sentrum, 0104 Oslo

Besøksadresse: Grensen 13, 0159 Oslo

Tlf 23 10 38 80

post@psykiskhelse.no

Bank: 1609.08.79875

www.psykiskhelse.no

Org.nr. 971524499

Oslo 03.05.2019

Deres ref.: 16/2961

Høring NOU 2019: 3 Nye sjanser – bedre læring. Kjønnforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp

Rådet for psykisk helse leverer høringssvar på NOU 2016:16 Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg. Dette er en viktig og nødvendig gjennomgang, og en god start på arbeidet med å sikre riktig og tilpasset opplæring til så mange barn som overhodet mulig. Vi mener utvalget skisserer en bredde og sammensetning av tiltak gjennom det tidlige utdanningsløpet som er god og gjennomførbar. Med det kunnskapsgrunnet vi har i dag, ser det også ut til å være treffsikre tiltak med vekt på å tilpasse skolen og undervisningen til barnas behov og ikke motsatt. Vi har spesielt merket oss at utvalget bestreber seg ganske langt for å unngå bruk av begrepsparet umoden – moden, der kjennetegnet på modenhet er personlighetstrekk jenter utvikler tidligere enn gutter og der umodenhet er personlighetstrekk typiske for gutter i barnehage og småskolealder. Vi må for enhver pris unngå antagelser om at det er guttenes modenhetsnivå som er årsaken til skoleprestasjonene. Alle barn kan lære, men det er slik i dag at skolen ikke klarer å gi tilstrekkelig læring til en bekymringsfullt stor gruppe gutter.

Vi har to kommentarer til forslaget:

1. Temaet livsmestring er så kompetansekrevende at helsepersonell må stå for deler av undervisningen.

Utvalget foreslår å endre faget utdanningsvalg på ungdomstrinnet til faget utdanningsvalg og livsmestring. De foreslår altså at livsmestring blir et eget fag, og ikke et tverrfaglig emne. Rådet for psykisk helse er bekymret for at vi her setter likhetstegn mellom livsmestring og kunnskap om psykisk helse. Vi mener at livsmestring er betydelig mer enn kunnskap om psykisk helse. Det må innebære en styrking av kunnskap om hele bredden i hva livsmestring kan være, f.eks. også kunnskap om styring av privatøkonomi, kjennskap til hjelpetjenester og styrking av psykososiale ferdigheter mm. må inn i forståelsen av dette begrepet.

Utvalget ser også for seg at dette kan være et så kompetansekrevende tema at man må se utenfor skolens høyt utdannede pedagogiske og rådgivningstjeneste for å kunne gi grunnskoleelevene tilstrekkelig kunnskap. De framhever spesielt ansatte i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Dette mener vi i Rådet for psykisk helse må nyanseres. Kunnskap i livsmestring og utdanningsvalg på ungdomstrinnene er ikke mer komplisert enn kunnskapen de skal tilegne seg i de fleste andre fag. Basal kunnskap om tanker, følelser og tolkning av disse kan formidles av de samme personene som formidler annen kunnskap. Det vil også bidra til å normalisere hverdagslivets utfordringer slik at vi unngår å sykeliggjøre normaltilstander. Det viktigste her mener vi er å utvikle godt lære-

materiell. Og så vil selvfølgelig et fag som dette gi en god mulighet til synliggjøre rådgivningstjenesten og skolehelsetjenesten for elevene ved at de kan inviteres inn i undervisningen på noen få delområder av tematikken.

Vi vil gjerne eksemplifisere dette med våre erfaringer i å drive et skoleprogram om psykisk helse for ungdomsskoletrinnene, «Alle har en psykisk helse». Det er en mestringsbasert skolepakke med vekt på samtale og refleksjon i gruppe som pedagogisk metode, og læringsmål i samsvar med allerede nedfelte læringsmål i kunnskapsløftet.

I oppstartfasen av dette arbeidet hadde vi en pilot der vi testet ut om undervisning i dette temaet på ungdomstrinnet skulle forankres i skolen eller i skolehelsetjenesten. Vår undersøkelse den gangen viste tydelig at både pedagogisk personell og skolehelsetjenesten var mest fornøyd når undervisningsansvaret for dette temaet lå hos helsepersonell. Elevene var mest fornøyd når ansvaret lå hos kontaktlærer. Og så inviteres helsepersonell inn i undervisningen av den lille delen av denne skolepakka som handler om diagnoser. Og det er mest av alt for å vise hvor elevene kan henvende seg for å få hjelp når de selv eller en venn har det vanskelig.

Vi har ikke forsket på hvorfor det er slik, men en kan tenke seg at dette bunner i den kunnskapen vi nå har om betydningen av tydelig og god klasseledelse som en nødvendig betingelse for god læring. Kontaktlærer og skolens øvrige personell er, i tillegg til foreldre, de viktigste voksenpersonene i elevenes liv. Elevene har tillit til den kunnskapen de formidler, og det er voksenpersoner de er vant til å dele både faglige og hverdagslige tanker med. Dessuten er det voksenpersoner som er tilstede i deres skolehverdag hele tiden. Det er tryggest å høre om de vanskeligste tingene i livet fra et menneske du allerede har en relasjon til og som du lett kan ta kontakt med hvis du trenger det en uke, en måned eller et halvt år seinere. Og så er skolehelsetjenesten der i tillegg hvis du som elev tenker at dette handler om helse eller bare ønsker en utenforstående å snakke med.

Vi opplever dessverre ofte at psykisk helse omtales som et så spesielt og vanskelig tema at man må ha spesialistkompetanse for å snakke om selv de mest elementære ting. Slik er det ikke. Spesialistkompetanse om helse er viktig og nødvendig når man skal ha god og riktig behandling for de mest kompliserte ting. Pedagogisk personell kan og bør, slik vi ser det, snakke både om bakterier, virus, tanker og følelser – fysisk og psykisk helse i hverdagen og for folk flest.

2. Flere målinger og massiv datainnsamling

Vår andre merknad er knyttet til forslagene om ytterligere måling av ferdigheter og identifiserbar forskning knyttet til utvikling gjennom utdanningsløpet. Vi tilslutter oss ønsket om mer spesifikk kunnskap om dette og håper det lar seg gjøre å innhente dette. Utvalget er nøye med å påpeke det etiske ansvar vi som samfunn har for å få dette på plass slik at ungene får kunnskapsbaserte opplæringstiltak som sikrer tilstrekkelig kompetanse i basisferdigheter til å mestre både høyere utdanning og voksenlivet. Vi vil her også peke på at når vi bruker så mye av barnas læringstid til målinger som gir oss detaljkunnskap om det enkelte barn, har vi også et etisk ansvar for å sikre tiltak til de barna som viser seg å ligge under de kritiske grensene for ferdigheter i det aktuelle faget. Måleresultatet må få betydning for det enkelte barnets undervisning, ikke bare gi data til

samfunnsanalyser. Rent etisk mener vi det også er slik at når vi måler på måter som gir identifiserbare data, må respondenten/foresatte få kjennskap til respondentens måleresultater.

Med vennlig hilsen

Rådet for psykisk helse

A handwritten signature in black ink that reads "Tove Gundersen". The signature is written in a cursive style with a long horizontal stroke at the end.

Tove Gundersen
Generalsekretær